

PROFESOR HENRYK MAŃCZAK

Prof. dr habil. inż. Henryk Mańczak

Dnia 22 lutego 1982 r. zmarł we Wrocławiu prof. dr habil. inż. Henryk Mańczak. Zmarł nagle, w pełni sił, w nawale intensywnej pracy twórczej. Nieubłagana śmierć zabrała człowieka o niespożytej energii, człowieka, którego największą pasją życiową była praca naukowa na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Prof. dr habil. inż. Henryk Mańczak urodził się w Szamotułach, 19 stycznia 1921 r. W czasie wojny, 1939 r., został wywieziony na przymusowe roboty do Niemiec, a później do Nowogrodu Wołyńskiego na Ukrainie. Po wyzwoleniu w 1945 r. przyjechał do Wrocławia, z którym związał się do ostatnich swych dni. Podjął tu pracę w Okręgowej Dyrekcji Dróg Wodnych i jednocześnie studia na Wydziale Budownictwa Politechniki Wrocławskiej. Ukończył je 1951 r. uzyskując stopień magistra inżyniera budownictwa wodnego. W tym też roku, pod kierunkiem prof. dr inż. Aleksandra Szniolisa, rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w Katedrze Technologii Wody i Ścieków Wydziału Inżynierii Sanitarnej Politechniki Wrocławskiej, zajmując kolejno stanowiska od asystenta do profesora nadzwyczajnego. Doktoryzował się w roku 1961 na wydziale Melioracji Wodnych Wyższej Szkoły Rolniczej we Wrocławiu. Stopień doktora habilitowanego nadała Mu w 1966 r. Rada Naukowa Wydziału Inżynierii Sanitarnej i Wodnej Politechniki Warszawskiej, a tytuł profesora nadzwyczajnego Rada Państwa w 1974 r.

25 lat pracy na Politechnice Wrocławskiej to okres wytężonej działalności naukowej w zakresie technologii oczyszczania ścieków i pracy dydaktycznej. Jego wybitne zdolności dydaktyczne oraz nieprzeciętna osobowość zaskarbiały Mu największą sympatię i uznanie młodzieży studiującej. Pęd do wiedzy, pasja nauki, praca nade wszystko, zyskiwały Mu szacunek współpracowników.

Pełną realizację swych koncepcji w zakresie procesów samooczyszczania się wód powierzchniowych i ich ochrony umożliwiło Mu podjęcie dodatkowej pracy w resortowym Instytucie Gospodarki Wodnej w latach 1961—72, początkowo na stanowisku kierownika Zakładu Ochrony Wód, a następnie zastępcy dyrektora Instytutu d/s naukowo—badawczych ochrony wód przed zanieczyszczeniem oraz kierownika naukowego planu „POLSKA 0026” Funduszu Specjalnego ONZ. Po powołaniu w 1974 r. Instytutu Kształtowania Środowiska objął stanowisko dyrektora Oddziału wrocławskiego tego Instytutu, które zajmował do ostatnich chwil swego życia.

Jako dyrektor Oddziału Instytutu Kształtowania Środowiska dał się poznać jako doskonały organizator, dążący konsekwentnie do wytycznego celu. Otaczał się ludźmi młodymi, w głównej mierze swymi wychowankami, których porywał swoim entuzjazmem w poszukiwaniu najlepszych dróg i metod dla ratowania środowiska naturalnego człowieka przed katastrofą ekologiczną.

Działalność naukowa prof. dr hab. inż. Henryka Mańczaka koncentrowała się od początku na zagadnieniach ochrony wód przed zanieczyszczeniem i technologii oczyszczania ścieków. Osiągnął w tej dziedzinie nieprzeciętne rezultaty. Nowe kierunki badań i rozwiązań technologicznych, sprawdzone w praktyce, przyniosły Mu sławę i rozgłos na całym świecie.

Do najważniejszych Jego osiągnięć można zaliczyć metodologiczne prace dotyczące: oceny jakości wód płynących i spiętrzonych, na podstawie badań statystycznych, uwzględniających związki między jakością wody a zjawiskami hydrologicznymi; wprowadzania automatycznych stacji pomiaru jakości wody do badań stanu zanieczyszczenia rzek; określania naturalnej zdolności samooczyszczania się wód płynących; ochrony wód powierzchniowych na obszarach szczególnie chronionych; intensyfikacji procesów oczyszczania ścieków w małosprawnych, istniejących urządzeniach poprzez wprowadzanie do nich nowych technologii, i inne. Kierował wykonaniem wielu opracowań niezwykle ważnych dla ochrony wód w Polsce, jak np. krajowy program modernizacji istniejących, małosprawnych, oczyszczalni ścieków, program ochrony środowiska Morza Bałtyckiego w zakresie zanieczyszczeń, pochodzących z lądu i wielu, wielu innych.

Wyniki swych prac prezentował w monografiach, rozprawach i publikacjach naukowych w liczbie 161. Prace Jego znane były na całym świecie. Brał udział w wielu międzynarodowych kongresach i sympozjach naukowych, wygłaszając na nich swe referaty. Dzięki temu zdobył wielkie uznanie i autorytet w zakresie ochrony wód, zarówno w Polsce jak i za granicą.

Przez wiele lat był przewodniczącym Komitetu Gospodarki Wodnej Polskiej Akademii Nauk, Członkiem Komitetu Naukowego PAN „Człowiek i Środowisko”, członkiem Komisji Nauk o Ziemi PAN — Oddział we Wrocławiu, członkiem Sekcji Inżynierii Sanitarnej Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN, honorowym członkiem Węgierskiego Towarzystwa Hydrologicznego oraz członkiem kilku rad naukowych Instytutów PAN i szkół wyższych w Polsce. Był również ekspertem Światowej Organizacji Zdrowia przy Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz członkiem grupy roboczej Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej. Prowadził aktywną działalność społeczną — między innymi pełnił funkcję przewodniczącego Regionalnej Komisji Zagospodarowania Zasobów Wodnych Rzeki Odry, a także był członkiem licznych komisji działających na rzecz ochrony środowiska.

Jako wieloletni działacz Oddziału Dolnośląskiego Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych był przez kilka kadencji członkiem władz Oddziału, uczestniczył w wielu konferencjach naukowo-technicznych i naradach technicznych organizowanych przez Zrzeszenie dzieląc się swoją wiedzą w formie wygłaszania referatów i opracowywaniem wniosków dla władz państwowych.

Był członkiem Rady Programowej wydawnictwa Oddziału „Ochrona Środowiska”, w którym zamieścił wiele ciekawych prac.

Wiele funkcji społecznych, jakie pełnił miało uzasadnienie w głębokim zainteresowaniu całokształtem organizacji służb działających w kraju na rzecz środowiska, w poczuciu współodpowiedzialności za rzetelne wykonywanie zadań w tej dziedzinie oraz wychowanie i przygotowanie kadry naukowej i rzesz praktyków do pracy w zawodzie inżyniera sanitarnego.

Wyszkolił liczne grono specjalistów ochrony wód, prowadząc kilkanaście przewodów doktorskich, z których osiem zostało pomyślnie zakończonych do chwili śmierci ich Promotora.

W uznaniu Jego wielkich zasług dla rozwoju nauki, dydaktyki oraz działalności społecznej otrzymał wiele nagród, wyróżnień i odznaczeń. Rada Państwa nadała Mu Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Złoty Krzyż Zasługi.

Niespodziewana śmierć prof. dr habil. inż. Henryka Mańczaka stanowi niepowetowaną stratę dla nauki polskiej. Odszedł żarliwy i nieugięty orędownik ochrony środowiska, nieustraszonego nauczyciel i wychowawca, wybitny uczony, a przede wszystkim życzliwy i uczynny człowiek. Cześć Jego Pamięci.

Prof. EDWARD MIELCARZEWICZ